

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Scheving - Bodsrif - 1847

Prov
80
4

WIDENER LIBRARY

HX 7DPP Y

3 2044 011 492 170

Prov 80.4

HARVARD
COLLEGE
LIBRARY

2008-let

#

coult

B o d s r i t .

til að hlýða á

Pá opinbern yfirheyrflu

i

Reykjavíkur Skóla

þann 18. Júní 1847.

Íslenzkir málshettir safnabir, útvaldir og í flafroforob farbir

af

Dr. S. Ccheving.

Reykjavík.

Prentað á kofnad Reykjavíkur Skóla,

1847.

Prov 80. 4
✓

harvard College Library
Von Maurer Collection
Gift of A. C. Coolidge
Jan. 13, 1904

B i d b æ t i r

við íslenska málshætti.

A.

A (af, P. rángt) fátækra metnabi steinir djöfull dásinn.
á flammri stund flípast veður í lofti (ekki er leingi að flípt-
ast, o. s. frv. P.).

að flaustra er ekki að flýta flær.

að leyga fundi er að lífiast þjóf.

að öllu er (þylir) nokkub, (sfr. Bodsrit: að flestu má eitt-
þvab. flnna).

aðverun gelbur (gylbir, P. rángt) ósáfnu þöfl.

af annara er hver orlatastur (margur er or á annara o. s.
frv. P.).

af eingum heimtaft meira, enn hann getur.

af er þab, sem áður var (þab er af, o. s. frv. P.).

af eru mestu vetrar þorkur, þá spólan lángevellar.

af óráðsmanna fle fyllist mángarans þýngja.

af sögu segjanda verður þeyrandi fróðari.

af verður að ráða nokkub úr hverju vandræði, Ljósvefn. s.
bls. 39.

áfeingur dryffur er óminnis sl.

afl er best í hverjum leit (afl er í léttum best, P.).

áglarn er í ett við þjóf.

ágjarnan vantar eins feingib, sem ófeingib.
 ágirnd etur sig albrei metta.
 aldrabir til ráða, úngir til framkvæmba.
 albrei er elli einfara.
 albrei er gagn að óföma.
 albrei er kvennastjörn affaragöð.
 albrei er ósmikib af göðu, *Stellur.* 8, bls. 133.
 albrei verður ágirnd söðb.
 alla (alla ber að sama brunni) að sama brunni ber.
 alla brestur eitthvæð (= einginn er algjörður, *Bodsr.* og:
 allir hafa einhvern brest, *P.*).
 allir eru börn hjá Boga.
 allir hafa börnin verið (allir hafa úngir verið, *P.*).
 alls er vant þeim effert á.
 allt er betra, en aungull ber (berir aunglar, *Bodsr.*).
 allt þermir apinn eptir.
 allt tekur enda um síðir.
 allt verður gæsumanninum að láni.
 allt verður til fjárins unnib, *Grettisf.* I. 61, bls. 133.
 (Glest verður til, v. s. frv. *P.*).
 allt verður þrisvar forðum, *Sturl.* 9 þ. 34, I.
 allt vinnst fyrir gjaldb = allt fæst fyrir peninginn, *Bodsr.*
 allt vinnst upp og einnig molarnir.
 allt vinnst, þá að er verið.
 aptur fýsir elstuga síns augnagamans; sbr. *Sjælvinnsmál*
 5ta er.: augnagamans fýsir aptur frián (þvo les jeg
 fyrir: fán), þvars hann getur það að sjá.
 aptur fæfir fat í fornar þruffur.
 árla á fætur bú hetir.
 ástin dregur sig ekki í þlje.
 aubna stýður öfigan hug.
 aubur og áhugi stílast albrei að.
 aubvelt er að losa, orðugt að efna.
 aubvelt er ófæddum að basa.
 aubvelt þýfir verk í annars þendi.

aumur er sá, sem einginn þnjöbar t.
 aumur jafnan vosi venst (venst vesall vosi, P.).
 aungulfsár sifstur forðast alla beitu, Evædi S. Peturssonar
 bls. 219.

B.

Bafmálugur býr til vönd á sjálfs síns haf.
 barnid ver en brókin ekki
 ber vitni, þá báðir ljuga (ber baggi (eggja) vitni, þá (ef)
 ljuga flal, P.).
 betra á sá sem berst enn þinn sem ópriff.
 betra er að hjer sje, enn hjer þafi verib, Skinnb. A. M. 123,
 4 bl. (betra er hjer sje, enn þ. v., P.).
 betra er að vægjast til góðs, enn bægjast til illa, Sturl. 4da
 bd. bls. 59. (sbr. P.).
 betra er brjóstvit, enn bókvit.
 betra er góð samvitka, enn krókott orð, Skb. A. M. 128,
 4. bl. bls. 187.
 betra er gott fylgi, enn frænða stob.
 betra er litid ljós, enn ofbirta.
 betra er ófeingid, enn illa geymt.
 betra er þykkt ol enn þunnt flol (óðravisí Pr. 59).
 betri er agi, enn ofmiltid sjálfræði.
 betri er bíð, enn bráðræði (betri er bíðlund beðin, enn bráð-
 lega ráðin, P.).
 betri er bíð, enn bráður feingur.
 betri er bíðandi býr, enn bráður andróður, Brynjúlfur byst-
 up í athugagr. bíð Saxo.
 betri er bjór enn botninn þur.
 betri er bót, enn gloppa.
 betri er ein haustbreiðfla, enn tvær vorbreiðflur.
 betri er frægd, enn sje.
 betri er grannfona góð, enn sýstir á fjarlægri lóð.
 betri er hauststúrbur, enn þorstúrbur, sjá: hollari er.
 betri er mjór (smár; t. a. m. sifstur) feinginn, enn stór einginn.

betri er raun gób, enn sterk lofun (enn ramp-mílið, P.), æfni-
týri af Valtara hertoga.

betri er seyrulaus fátætt, enn illa feinginn auður.

betri er treiningur enn traðgjöf (enn stór forsnéðingar).

bezt er að byrgja munn, þá betra er þagab, enn mælt.

bezt er að hyggja af því, sem ekki kann að fást.

bezt er að vera byrgur vel,

bezt (hægt Þr. hóllt Þodsvit) er þellum vagni þeim að ala.

bezt er heimskum heima (heima er þ. b., P.)

bezt er hóf að hirta, þá þamingjan er blid.

bezt er hver eigi það hann á.

bezt er til hófs að búa, Asmundar s. Fappab. í S. 17.

S. P. 1, bls. 465.

bezt er um heilt að binda (um heilt er b. a. b., P.)

betur vinnst opt blidum áminningum, en lángri þirting.

þíða má sjá til þatnabar.

þílar flest, sem þráfab er.

þjúgur kálfur er betri enn ekki.

þíab stíkur þakka og egg, Sjölnir, 8da ár, bls. 57.

þíbur er þakmáll í eyra (aðrir: þakmáll lætur blítt í eyra).

Gillini-sálmur sjera Þorgeirs 2ad v.

þíndum (þeim þínda, P.) verður ei sjón að synb.

þíndur er feigs vegur.

þóndinn stýður bóginn undir ríflum.

þornir frændur stílu þíndast þræði, Smf. 5ta hb. bls. 15 í
vísu; sfr. füll er frænða rögur.

þótavant er gamalt þrót.

þrób og laung er vesels manns þorfin.

þróbblát er þarnslund (= þrób er þarns þorfin, og: þrátt
er þarna stá, P.)

þráður er þögusmíður (þögusmíður, P.).

þráður er þurs að þryðba á reidi.

þráf (það er þráf Þodsvit) er að þera í þakkafullan lófinn.

þregður hverjum (stefnum, P.) á þanabægri (þregst al.).

þríxl eru þlösa efni.

brýtl er sönbra verja.
 brotna skal hodi á fleri.
 brunar (bryddir) fyrir Þarða (brimar fyrir Þarða, Þodreit).
 brunar sá er öbyrgur sem bera þarf vatni i.
 bálan er gálgin, en hófama þantar.
 brynja gefur ei feigum fjör.
 byss er brúðir við (á, af) fyrsta hildi, en blidlast síðar, (vísar
 ar síðan), Brynjúlfur byssur i atþugagt. við Saxo.
 bættir sá ei bról ammars, sem ber er um rafstinn slálfur (sá
 kann ekki að bota bról, o. s. frö. Þodreit.)

D.

Deila djarfráðir, þó daufr sjeu báðir.
 djarfi má fyrir dádaverk svára.
 dígur raf sá þarf víða bról.
 dirfist maður af meira, Parcevals s.
 dramb er falli næst.
 dregid er það sem drýpur (þ. e. döttur niður, er sagt i spílum).
 dreingur er sá dreingeverk vinnur.
 dreymir hvern til daglátanna.
 drjúg eru morgunverkin.
 dunar litid þó ein dúfa dansi.
 dygd er fridleiks dýrsta gerfi.
 dýrmætt er (dýrt er lif) lifid, þá dauðinn fallar.
 dælt þýfir hrafnum við hann lobinn (þ. e. laubinn); dælt
 glörir hrafnið sje við lobinn, þ.

E.

Ef allir væru safnir, þá væri einginn mestur.
 ef nægtin sparar ekki, er einginn neyðarfordi.
 efusa þarfa til alls.
 ei má við öllu sjá, Brettis s. 54. l. bls. 128.
 ei veit hvers hugar hverjum hjar, Snegla-Galla þ. 7. l.
 eigi er hver stíkur, sem hann er sjeður, þáttur semings

- Aláksónar 5. l. abrir: ekki er hver allur þar sem hann er sjebur.
- eigi er hægt undan þelju að stýra, Snjársljóð.
- eigi má gjöra (ekki er hægt að gjöra, P.) tvo mága að (úr, P.) einni dóttur, Grólf's f. Gautreksónar 1. l. blf. 58. i F. N. f. 3. bd.
- eigi má flöpum renna, Harðar f. og Sólmv. 35. l. (Ei má fyrir það renna, sem manni er flapad, P.).
- eigi veit hverju heilli hvergi kemur (hverja heill hver þessur), Gautreks f. i F. N. f. 3. bd. blf. 4.
- eigingjarn hlær ef annan flær.
- ein glöf sækir hvern jarl, Smf. 5ta bd. blf. 200 i vísu.
- einþvernveginn slúnginn fleppur.
- einn er orkvisi attar hvernar (ótti er orkvisi, P. rángt).
- einslittir fuglar fljúga saman (samlitir fuglar fljúga sjer i hóp, P.).
- einum að þóknast ekki er gott, öllum hálfu verra
- eitt er að ráðgjöra, annað að framkvæma.
- eitt er að hljóta, annað að njóta.
- eitt mein sækir hvern jarl, Smf. 4da bd. blf. 195 i vísu.
- eitt sverð dregur annað úr fleidum.
- eitthvæð leggst þeim til, sem ekki er feigur.
- eitthvæð verður óþarfinn að vinna.
- effert að gjöra er illt byrjun.
- effert að gjöra kennir illt að vinna (sá sem effert gjörir, o. f. frv. P.).
- effert er svo vel gjört, að ekki verði að því fundid.
- effert er verra, en vara heimflan.
- effert er það fól, að eingi þurfi töl, Rímur Rngvars pretts og Þarva Magnúsar i Ögri i mansaung.
- effert fættir svo þestinn, sem húsbóndans auga.
- effert óþóf kann leingi að standast = skomm er óþófs afi, P.)
- ekki á saman svángur magi og strautlegur þyrtill.
- ekki á saman tvöfalður og einfalður (það á ekki saman flægur og einfalður, Þodsrit).

ekki ber eitth þeggi málshöfnur sigurinn úr bitum.
 ekki blas eitth eins.
 ekki bugir þeim hjarta, sem huglaus er, Kráfumál 22 er.
 ekki er afnáms sje i aumra flitum.
 ekki er allar konur eins að kyssa (öllum konum eins að
 heilsa, P).
 ekki er allt feingib með auðnum.
 ekki er falsvinur övin betri.
 ekki er gaman að glettast við þroskausinn.
 ekki er gaman (hlæandi) að ósköpunum.
 ekki er þann sporbú margorður, og þó gleður hann börnin.
 ekki er þirðanda þey ef þvasara er, enn lausvindr.
 ekki er þugurinu við áfanga bundinn.
 ekki er þegt að þvinnfa þar sem þeimabóndinn er þjófur, D.
 ekki er þyn þó þvarti þvángur.
 ekki er lánib allra.,
 ekki er leibum að lifast, þvar loflegir ríftja (seinna hlutanum
 fleppir P).
 ekki er mæðu markabur bás.
 ekki er námsvaut (námsamt, P. rángt) nafinn að sara.
 ekki er óþófib aurafelt.
 ekki er ólánib leingi til að vilja.
 ekki er sama verfib eins virt fyrir öllum.
 ekki er stollinn (sjandinn, P) ibjulaus, Stellur. 6. man-
 faung 19. er.
 ekki er smámennib leingi að eta sig upp.
 ekki er svo aumt kvifindi, að ekki sje betra að þasa það með
 sjer, enn móti.
 ekki er vakurt nema vel sje ribib (aðrir: þó ribib sje, nema
 ribib sje, P).
 ekki er vandfirt fátæks manns barn (aðrir: ekki eru vand-
 firt fátækra manna börnin).
 ekki er vert að leita þess utanþús, sem innanþús er að fá.
 ekki er vert að þalla, áður enn maður smaltar; þallabu ei fyr,
 enn þú þefur þegib, P).

ekki er vitib meira, enn gub gaf; þó töl þrasafun þad hálft af
(seinna hlutanum fleppir P).

ekki er þad mjer gott þó vðrum fient, sagði eigingiarn.

ekki er öllu ströfþad, sem strafad er.

ekki er öllum hölib hent, Ritlingarekstur.

ekki er öllum svip eins ad trúa.

ekki eru betri sjálfs (eigin) flæfir, enn annara.

ekki eru einkis virðandi aumra ráð.

ekki eru atid jól.

ekki sagna bjöflar danst, nema dakti með.

ekki fer alltib (sjaðban fer, P.) betur þá breytt er.

ekki fer þinn veseli allra unadsemda á mis.

ekki gefur á allt ad kjösa.

ekki getur einn bjöfull verib kjöfs eingill til langframa.

ekki grær um opt hræðban stein.

ekki grætur barnib, ef þad fer allan sinn vilja.

ekki þasa allir hjartad-á vörnum.

ekki hentar sult ad sjöðu, þá mörgum skal bjöðu (þá marg-
an skal fæðu, P).

ekki (sjaðban, P.) hleðst svo allt á einn, ad ekki fylgi löstur
(brestur, P.) neinn.

ekki þæfir blaudum manni vin ad breffa, Zervarar f. i 4.
bl. broti, blf. 84.

ekki þæfir hræððum ad þalða á merki.

ekki temba allir herurnar (ekki eiga allir herurnar ad temba).

ekki temur þusa úr þrasns egg.

ekki leida allar söttir til bana.

ekki má allt brjóta, sem bráðad (hogib) er.

ekki má fresta þvi, sem fram á ad fara.

ekki má fá klofka, sem fús er farar; sbr. Skirnisfer 13. er.

ekki reibist fleðji stöðvögunum.

ekki rjúka allar seyður i senn.

ekki sala þann óbærir, sem saklaus er.

ekki þylir flugginn þá stynib er hjart, D.

ekki smibast hefstónaglt i einu höggi, Stettur.

effi tjáir að gráta orðinn fláa, kv. *Sjæra Steffáns í Vallan-*
nesi bls. 123.

effi veit fyrir enn svarab er, Þórfinns s. *Karlsefnis* í „*Grenl.*
Hist. Mindeem.“ 2. bd. bls. 392.

effi verður (hæbi) átt og áthorib (af sjed, P).

effi verður í allt sjed.

effi verður talad orð aptur tefib (= tölub orð verða et
aptur tefin, P).

effi verður þeim trúad, sem einu getur leynt.

effi verður ullsjödur að silki, þó gull hann gegmi.

effi verður öllum í önbegi flípað.

effi vinnst allt með orku, er þó vinnst með lagi.

effi vægir úlfur saubum, *Grobbs*. r. 1ta manf. (= effi
vægir vargurinn, *Bodsr.*).

effi væntir gefan kvæls, ef visad var frá að morgni.

effi þarf hund með osti (okla) í að slá ef svipan er nærri.

effi þýfir fláskinu flömm að sker; slá: albrei þýfir, o. s. frö.

elbur er víðar fura (þ. e. eyðandi), *Lýflings þáttur*.

eltur undan sæfir, kv. *Sjæra Steffáns í Vallan*. bls. 60.

eingan brestur það hann á.

eingan brepa dígur hót (= eingan slá stóryrbín í þel, *Bodsr.*

eingi ber allt mein frá elbi.

eingi brunnur er svo djúpur að effi verbi uppauðinn (albrei
Pr. 27).

eingi deilir leingi einn.

eingi er allt í senn úngur og gamall, *Girdskrá 24a* lap.

(Þar er í senn forn og úngur, P).

eingi er at feigri þó framarla standi í orustu; sbr. *Bráfu-*
mál 22. er.

eingi er at vitaverðari þó varlega fari.

eingi er svo argur að effi fylgi nokkub gott.

eingi er svo argur að effi megi á hann ljúga.

eingi er svo argur að effi megi af þonum kera.

eingi er svo ita þreian að effi fylgi fori netun.

eingi sæðist með formennskunni.

eingi getur bóbib betra, enn sjálfur þefur.

eingi þefur á þogninni (== þogn er ekki á þing færð, Bodsrit.)

eingi þefur betra að bjóða, enn til þefur, Grettis s. 96. l. bls. 161.

eingi þefur sín eyru á allra (annars, P) þesdi.

eingi þrasn þeggur annars augu-út.

eingi þvitnar þó annan lámi.

eingi kemst yfir ásett mið.

eingi kemst leingra enn gub vill.

eingi kennir það öðrum, er ei kann sjálfur.

eingi lifir orðalaust.

eingi letur sér annars viti að varnabi, þáttur Þorsteins Stángarþ.

eingi má feigð sinni forða; sbr. Snjárljóð.

eingi (mangi) má við stöpum vinna (gjera, P), Volsunga s. i. S. 17. s. 1ta bð. 36. l. bls. 216.

eingi ragur físlar (albrei físlar ragur, P) friða konu.

eingi sefur sjer sigurinn í hendur.

eingi tekur af sjálfum sjer.

eingi tekur þar stíl, sem ekki eru til.

eingi veit á hverri stundu málir (ekki veit á hv. st m., P).

eingi veit (albrei má vita, P) að hverju barni gagn verður. ekki veit, o. s. frv. Bodsrit).

eingi veit það undir annars stakki býr.

eingi veit það verða kann; sjá: margur veit það vill, en ekki það verða kann, P).

eingi veit þvar sels manns esni stur.

eingi veit ófrelsbáð.

eingi veit sína afina fyr enn öll er.

eingi verður af einu frægur (ágetur af einu, P).

eingi verður gripinn þar, hann ekki kom.

eingi verður þvitari þó hann abra sverti.

eingum er bót í annars bóli Chapp í annars falli, P).

eingum er gagn (eingi þefur gagn, P) að þeim augunum, sem hann sjer ekki með.

eingum er leyft að sverja fyrir huga sinn.
 eingum nægisti effert.
 eingum (fáum, P) þykir sitt ósmíð.
 eptir bublúngs (konungs, P) síð, breytir allt hans líð.
 eptir útlendri þjóð apar gíffurinn.
 eptir vinnunni fara verkalaunin (eru launin, Boderit.)
 erfingjans grátur er innra hlátur.
 eyðsla þesur ágirni sjer til aðdrátta.

F.

Fáir eru vinir þíns volaba (fáa á volabur vini, P)
 fáir láta sjer lán sitt nægja.
 fánýtt er falsarans lof.
 fár geingur (þ. e. kemst) of flöp norna, Kráfumál 24. er.
 fár byggur (fáir byggja, P) þegjanda þers, Sáfamál.
 fátt er bótalaust bót (= fátt er það, sem fæst eingi bót
 við, P).
 fátt er svo ónýtt, að til einkis sje nýtt.
 fátæktin er lotum fylgisöm.
 flegjofull eyðir, en fjeðragull seidr.
 feitur úri þesur fulla söl, gleðilestur S. Péturssonar; sjá:
 feitur góltur fær vel söl, P).
 fleira má bíta, enn feita stelf.
 fleira ræður sigri, en sveinastjöld.
 fleira stin í augum, enn staktið eitt (fleira þarf til stíttanleg-
 heitanna, enn, o. s. frv. P).
 flest er þey í þarðindum.
 flest er (verður P.) til fjárins unnib.
 flest er úngum ónumib.
 flest of fer um síðir flatt.
 flest vinnur svángur maður til fagnings..
 flestar eru þrúðar þókur fámálugar, Brettis s. 92 l. í bók.
 flestir girnast frið í stríðinu, Skipreiða sáttur sjer Þor-
 geirs Andreassonar 50. er.
 flestum er tit að fylgja sinum dratti.

fljótt læknast lastyrði login; samanb: seint læknast, P).

forvitinn vill allt vita nema sína eigin vörum.

framkæmb fylgir frami og gæfa.

fribleifur veitir augunum glæðing, en þýngiunni litla sadning; sbr. fribleifurinn kann að fylla augum, enn ekki þýngurinn, P).

fríður er fjáður svanni.

fríðurinn teður tún og elngi.

fræddur er hver fregnar, Parcevals s.

full er frændarógur, Smf. 5. bb. blf. 15; sbr. börnir frændur flulu bindast bræði.

fylgist að furtur og hnaffi.

fyrnist sorg þá frá líður.

fyr á gömlum uranum að bæsa, enn fálfinum, Smf. 6ta bb. blf. 23. (fyr skal bæsa fálfinum, enn, o. s. frv. P).

fýrra verfid vinnur þið seinna.

fýrri er næring, enn fullur magi.

fýrri er flulb fleggjofum.

fýrri réttýnn, svo fleggjofull.

fýrri skal frömun bera, þó má bora á vera. (flullt skal frömun, o. s. frv., P).

fögur er lápa „frömléttans“, Gylliniljóð Hiera Þorgeirs, 12. er.

G.

Gamlir búmenn hila síft.

gefid og aptur tekid er stólib

geingin er gýgur (þ. e. tröllkona = áma; þadan er ámu-sótt = heimatoma) úr fæti, en hærðsperra aptur lömin.

geltinn hundur glepsar síft.

gerði er bezt að gjera, Stinnb. 26. 27. í Ara bl. br. 188.

gjördu frátnum (fálfinum) bezt, þann lænar þér best.

glæða hjartab gæða fýrri.

glób er glöggfignastur (?); aðrir: glöggfignastur (glæður er glöggfignastur (?), Lýflings þáttur.

glæpur er gestfoma ef gjerist i nokkub, Atlamál en græn-
lenzku 32. er. Rásts útg.

gloggur reifningur gjerir góða vináttu (góður reifningestap-
ur gjerir góðan kompanastap, P).

gób íþrótt er gulli betri.

gób læg aptra mörpum illt að gjöra.

góðan varning vantar sjalban kaupanda.

gott á sifkurinn, hann má brella þegar hann vill, sagði
dryffjurúturinn.

gott að gjöra er albrei offeint.

gott barn kveður góða vísu; sjá P. bls. 123, 2 línu.

gott bæmi er á við góða ræðu.

gott er að eiga góðan að.

gott er að elda gömlum við.

gott er að hafa barn til blóra (gott er barn til blóra, P).

gott er að vera við góða fáttur (gott er við fróma að for-
líkast, P).

gott er allt við góða að flípta.

gott er geingnu að hrósa; sbr. Snjársljóð.

gott er góðu að meta, D.

gott er það jafnan að gefa betri raun, enn margur ættar,

Grettis. s. 96 f. bls. 260.

gott er heim, sem geb þesur glatt; sbr. Fátt er heim ei kenn-
ir sorg.

gott kemur albin af göðum víði, Þarceyals s.

gott verð gefur góða raun, Rítlíngarefstur.

gub krefur ei meira, enn hann gefur.

gub ræður sófn og sigri, Smf. 7, 155.

gubseingill innanhúsa, háðisfull heima.

gulli betra er gefugt nafn, Rítlíngarefstur.

gefa spílgir góðri nennu.

H.

Þagnýtni brýgir litla manni.

hátt ef hundr býður, þeilla ef manni býður.

hátt er heims glöð.

balur er heima hver, *Sáfamál 37. er.*
 þamingian ferðast heiman, og bittir þann þún vfl.
 hart er þrafns brjóðid.
 þátt þlaffa ernir yfir þræfingi (þræfningi, P).
 þátt hugðar heimstán úr höf.
 þefnd bregur illa sættir saman.
 þefnd egnir til þefnda.
 þeimst er heima alld barn; sjá: þeimstur er heima alinn
 sonur, P).

þeimstur þurdu stéllir.
 þeimstur þær spóninn, en lepur slálfur.
 þeimstur lætur á glísi ginnast.
 þendir seinn hvatan, *Odysseisdrápa 8da bók.*
 þjálpí mjer gub, ekki þurfti jeg gat (síðara hlutanum sleppir P).
 þósssemi er þellau best.
 þollari (betri) er hauststurbur; en þorsturbur.
 þollari eru (þverjum) sannindi beist, en sætar lygar.
 þollt (gott, Þodsr.) er þellum vagni þeim að ala, *Bryn-*
júlfur þystup í athugagr. við Saxo.
 þorfid er tatmarkid, þá þóssins misetr.
 þorfir nistur sis í flest.
 þugvitid er þverju láni betra.
 þundstúngan græfir, en lattartúngan særir.
 þusbóndans auga vinnur þjúanna hálsa verk.
 þvad skal blindum bók?
 þvad skal þeim að búa; sem öll þjá þata?
 þvad stóðar full kista ef tólsti geymir lyflánn?
 þvar skal óþokinn stjá?
 þver annan vill ofan ríða fellur tibun slálfur úr söbli.
 þver er aubgari, enn þann þykist, *S. Ans Þogsveigis í S.*
17. s. 2. bd. bls. 359. (Márgur er ríflari enn þann
 þykist, P).
 þver er svo þvabbur, sem þann er þvabbur.
 þver er við sína þeimstuna þundinn (þinn er við þverja þeimst-
 una þundinn, P).

hver fær sig reyndan, sem mikil þefur við heimilan að skipta
(seinni hlutanum fleppir P).

hver þefur efl, sem af öðrum dregur, Grettis s. 33. kap.
bls. 102, en í Sæbards ljóðum 21ta er: stendur:
það þefur efl, er af aanard þefur.

hver þefur sín að binda sár.

hver þefur sína byrði að bera.

hver þefur sitt að lita (lofa) lán (hver þefur sitt lán að lita
(aðrir: lýta).

hver madur lifir að munum sínum, Oddrúnar grátur
32. er.

hver kvædur sinnar þurftar, ÞFFjurima (kvædur hver, o. s.
frv., Þodsrít.)

hver metur sig mest, þá listu er að skipta.

hver sem glettist við gíffinn, hann fær af honum hníffinn.

hver sem hygginn vill vera, lýtur fyrst okið að bera.

hver beggur vinnur upp sína mold.

hver veit hverju fleppir, en ekki hvað hann þreppir (þef-eg
mikil, hvað eg þreppi veit eg ei, P).

hver verður sínum forlagum að fylgja; sbr. sögu Þormund-
ar Þögurs bls. 248.

hver vill halda sínu.

hver vill sitt fylgisti.

hver yfirfjón þefur sinn þala.

hver ætlar annan eptir sér.

hverju heini verður að fylgja: nokkubla.

hverjum bergur nokkubla; sem eigi er seigur, Söfstræðra s.

í Grönl. 3. M. 2. bd. bls. (372).

hverjum er sárt til sinna Ljóðabóka Þ. Þortálfsonar 2.

bd. bls. 197. Hverjum er sinn sár, P).

hverjum lætur sitt lag best.

hvern dregur í sína ath, Þarcevals s.

hvert mál er eptir því, sem það er vilt: (= svo er hvert

mál, sem það er vilt, Þodsrít.)

þat unskinnat ( )

þvert vert lofar sig sjálfst.

þotlast býður unnid vert.

þygginn er sá, sem letur sér annars viti að varnabi, *Njála*.
13. f. blf. 23.

þygginn ræða þeptir stríb, *Ritlingarekstur*.

þyggni greidur heidri veg.

þægra er að finna að, enn gjöra betur.

þægra er að tala tólf jökla, enn ganga einn.

þægra er að virðast göður, enn vera þad.

þægt er að venjast ófribri ássönu.

þætt er þeim við falli, sem þátt þreyktist.

þæversta er þyggins einlenni.

þæfnun ástar þatur þveitir.

þænd (þ. e. þjófs) skal í þófi þytta, *Smf.* 5. bd. blf. 42.
í visu.

I.

Þ þjóða sluni er fullreynt.

í saurugu leri spillist göður dryftur.

í sang skal sveingd þola (í þóllu er slátt þungur að þola, Þ).

íll er þeim einvera, sem yfir illu býr.

ílla eldist sviþlyndra vinátta.

ílla gefst opt of-bitræfni barna, Þ.

ílla gyllist gull með eyri, *Ritlingarekstur*.

ílla rekur illvilji annars erindi.

ílla startar heimskan heima, hálfu ver utanþúfs.

ílla startar stornugt lin, *Ritlingarekstur*. (Elli er start-
að stornugu lini, Þ).

ílla veitist þad með óvissa er gjart.

íllir kviða endurgjalði.

íllt er að binda vináttu við illa ramban.

íllt er að eiga eptirkaup þá skuldsigum.

íllt er að gigna gamlan. ref.

íllt er að halda til þesa smámununnar, að maður týni þórum.

íllt er að hepta (þ. e. stemma sígu fyrir) heimfúsan klár.

illt er að kenna afgömlum, **Ritlingarekstur**.
 illt er að ljá það annar á.
 illt er að skula grátib gegð, **Ritlingarekstur**.
 illt er að veita það öðrum, sem ófrjálst er.
 illt er að vera uppá aðra föminn.
 illt er betra enn ekki (= betra er illt, enn ekki þar, Þodst).
 illt er illan að síða.
 illt er ragan að eggja í snarpri orustu, **Bráðumál 22** er.
 illt er sofanda manni og sjúkum að trúa.
 illt er tvísattum að trúa, **D**.
 illt er við býran að deila, **D**.
 illt er við hamingju að etja.
 illt er vísu von að laupa (úr vísu, **P**.), s. **Grólf's Gaut-**
reksf. 1. l. bls. 60. i S. 17. s. 3. bb.
 illt er þeim að fara í flög, er þráðist hvern faustinn.
 illt er þeim með hoga, sem ekki kann upp að toga (hvad skal
 þeim með hoga, sem o. s. frv. Þodarit).
 illt hefst af illum.
 illt hlýst af illum, **Grettis s. 36. l. bls. 113.**
 illt kaup er að taka glæp við miklu happi; sbr. þátt Þorst.
Stángerhøggs.
 illum gjerir (geymir, Þodarit) ef ekki nýtur.
 illum hvopti (hvölpi, **P**) mælir einginn gott.
 illur jafnan illa á von (illur á jafnan illa von, **P**).

J.

Jafnan er hálfsegð sagan ef einn segir frá, **Grettis s. 48.**
l. bls. 121. (Hálfsegð er saga, o. s. frv., **P**)
 jafnan eru margir að frændsemi, **Íslendinga s. (útg. 1829)**
1. bb. bls. 145.
 jafnan heyrir ei, sem er, **Grettis s. 96. l. bls. 166.**
 jafnt er þá kinnhestur er gólbinn kjaptshøggi, **Stafrofskver**
P. Gudjónssonar.

K.

Kalt skal við kalid leggja.

Kátt er þeim ei kennir sorg, Staðrofst. P. Guðjónssonar.

Koma má sinu fram, þó hægt fari af það.

Kornid fyllir (skal fylla, P.) mælinn.

Kveinka sjer flestir, þá komid er inn úr stinninu.

Köld ráð koma frá kaldrifsiudum.

L.

Lagdur vegur er ljettfarnaftur.

Laglega fara litid má (opt má litid laglega fara, P).

Lágtolub er tóm þýngja.

Lánþingum er litla stund að fagna (= ekki er lán leingur enn ljed er, P).

Lastmáll og flasemáll sitja opt á bekk saman.

Lastmálugur verður hverjum leibur.

laungum er þefnigjarnit litid vit.

laungum slimir latur.

leikarinn dansar fyrir vinningnum (varningnum, P).

leingi glima litir tveir.

leingi má ágæða.

leingi má ljett upp taka.

leingi styður hollur nágranni.

leingi má vont vesna.

leingi teygir ferling lopa.

leingi togaft tveir eigingjarnir á.

Ljett er að taka loford stórt fyrir litid bú, í óprentubu kvæði eptir siera Gallgrím Petursson.

Lífa atkvæði lyða, Sædar s. 6. kap. í visu.

Lífa villast lærðir menn.

Litid bagar og litid lagar (litid lagar litid bagar P).

litid (lífib, P. rángt) er litlu flapi raun.

litid er lúnga í loáþræls unga, þó er enn minna mannbittid kvenna.

litid ertir (egnir) lundillan.

litib gagnar gaungumanni gøfug ætt Løðrúðsi P).

litib geingur undan Løburmenninu.

litib hugnað litla fólkinu.

litib stöðar verðin góð ef ekki er meira.

litib stöðar latan, þó laungum stöbi verð stítt.

litib stöðar andur án yndis.

litib stöðar það, þó fyrir mjölki vel, ef hún fellir fatuna.

litib eg er litla börnin.

litla hrið sin hjartur málmur í möðugri þirgla, Girdlög

27. kap.

litt er fá heill, er í augum verðir, Sólbræðrasaga á flinn-
bólarbrötti.

litur gjöf til launa (= æ sfer gjöf til gjalda, P).

lyttur er fá, sem ekki fylgir landsföðnum (fá er lyttur, o. s. frv. P).

læra (nema, og: það nema, P) börn það á hæ er titt.

M.

Mallegur hröður er eingum ofgöður (forþjentu, o. s. frv., P).

man mýsla þvar mat sjer fann.

mangi (eíngi) má við forlögum hrjótast, Vatnsdæla i handriti.

marga á sjer Mammon þræla.

margan þefur flasib fellt.

margan þefur límalángur lagab.

margan það sattu, er minnst varir, Sölarljóð, 8. er.

margar eru mannæfirnar (morg er mannæfin), Gyllini-
sálmur siera Þorgeirs Andresonar 1. er.

margir eru ljúfari að lofordum, enn útlátum.

margir ómallegir gjalda eins illfu.

margir verða vassir í einágrinu, þótt litt sjeu vassir þess á
milli, Þyrbyggja s. 18. kap. bls. 60.

margt fer fá á mis, er á morgna sferur (margt þefur fá minna,
er á morgna sferur, P).

margt ber málugum á göma.

margt er á að minnað, þá málvitr finnað.

margt er betur átt, enn öflab.

margt er glisib i mánarans húb (margt er sagurt i laupmanns húbinni, P).

margt er lítt með þeim, sem göðir þykjast, Grettis f. 45. kap. bls. 119.

margt er það, sem i þokunni býr (það er svo margt, o. f. frv., P).

margt er það, sem þorsina bjáir, Sigurðar kvíða Sundingsbana önnur 10ða er.

margt fer öbrúsi, enn áhorfist (enn ætlab er, P).

margt finna seppar i fœrþaugum.

margt geingur (fer, P) ver, enn varir, Háfámál, 40. er.

margt kann nuga eitt að greina, Snjársljód.

margt kemur upp þá hjúla deila.

margt má (kann, Bodsrit) þeillan þindra.

margur á orð i annars fari.

margur berst á, sem effert á.

margur dregst með (þesur) bjápa und, þó dult fari.

margur er feigs vobinn.

margur er illi auki.

margur er illi ótti (margt óttaf þinn feli, og samvígku illi, P).

margur er stálb þó hann yrki ekki.

margur gefst upp á midri leið (margir eru þreyttir, o. f. frv., P).

margur girnist margo, sem hann þarf þó ekki.

margur gjörir ei af því illt að hann getur það ekki (margan þindrar, og f. frv. P).

margur gjörir litlb úr því, sem honum er ekki laglb.

margur gjörir ráð fyrir (þóðir, Bodsrit) þeim óðgi, sem ekki kemur yfir hann.

margur gleðst vlb vel þveðin orð (þvæ gleðst, o. f. frv. Bodsrit).

margur gyllir, þó grátt sé unðir.

margur þesur laung þlaup, en litlb kaup.

margur þvatti eri sína, en hoggur þó ekki.

margur þafnar unðir nafni.

margur ljær hólbi lausan taum, þó leynt fari (alltid á berð).

margur rættir við ár lífum vonum.

margur sigrast af mjúkri bæn.

margur sýpast vel við góðan búning. Smf. 8. bd. bls. 208.

margur sparar sitt, en niðist á annara.

margur talar dánumannlega, en breytir sem bófi.

margur talar litla mund, og dráð eptir leingi.

margur tók í meira sfer, en fétt vanþótt til launa.

margur tók við matunni en misti frelsid (margur tók við gáf-
unni, o. s. fró, Bodsrit).

margur verður seiginn að nýta það seinna, sem hann áður
tastadi.

margur verður svifinn í sæti, en síður á sæti.

markar sveil í miðgöu.

maturinn er fyrir öllu (= matur er manns megin), Zur
Grobbjans ríma.

með ráðum verður rýndur frá sjer bagi, D.

medalhófid er margþæfast.

mein er heim, sem í myrkur rata.

meira vinnur bygginn með ráðum, enn ákafa.

meira vinnur vit, enn stríð.

mennt er betri, enn mikil fje.

mest býtur í tómri tunnu (í tómum ílátum býtur mest, P).

mest vilja mannleysingjar stakka, D.

miðvísudagur er einn um veður.

mikil er konungsríkið, og mikil er konungs gæta, saga Ans

Bogsfægis í Smf. 2. bd. bls. 354 (mikil er kon-
ungs ríki P).

mikil er til ábatans (fyrir ábatann) unnid, Þvæði sjera
St. í Vallanesi.

mikil lætur vaninn, Parcevals s.

miklu velbur sæbingin, meira uppföstríð.

misjafnir eru blinda manns bitar, S.

miskipt er manna láni (aðrir: gæfu láni) = ekki er lántíð allra.

mitt var það, en ekki þitt, kvab bófi, greip annars pening af gólfi.

mjútt andsvar mýkir reiði.

móðir þylur barnsins þrefti (þar af þróast lestin, þeta sumir víð).

mýkist flest, sem margþeygt er (opt þeygt verður um síðir mjútt, Þ).

matur er friðleitur ef mannþófir fylgia,

mörg er mannsæfin.

mörgum gjörir mælgín (sín mælgí) fremð.

mörgum flýgt þó flir sje (flýgt þó flirir sjeu, Þodsrít).

mörgum þýkir maturinn góður, þó þann sakti ekki.

N.

Námíð vill til náttúrunnar snúa, Þ.

neyð kennir nýtni.

njóta skal fjarins meðan kostur er, Smf. 6. bð. bls. 15.

nóg er til þá neikinn lofar.

nú er það af, sem áður var (sjá: af er það, o. f. frv).

nær elid geingur inn (þegar vinid geingur inn, Þodsrít)
geingur viltid út.

nærri er vóð ef illa vill til.

O.

Ódrjúgur verður útbörinn eyrir.

ofbryttja er illur ráðgjafi.

ofneytla er eldur fjármuna, Þ.

oftaki (þ. e. oftað) hnekkir afl.

óhöf elur fjárplög.

ókennður varningur fyrir margan sje (ókunnugur, o. f. frv.

Þodsrít)

ónenning ber orbyrgð á baki, en álas fyrir brjósti.

ónenning er unbirrót til flætja.

opt af neista bálid brann, Gyllinisálmur siera Þorgeirs

Andresarsonar.

opt aflagar illur vani góða náttúru.

opt bendir efi fyrir illum áfætningi.

opt blekkir orðslögur einfaldan.

opt breytir litid atvif laungu áformi.
 opt brjótafst með þeim barnórar, sem samant eiga að búa.
 opt drepa ill þæmi óstærka bygð.
 opt dylst vígta undir vöndri lápu.
 opt er bíðill (þjófur) seint á ferð, 2. Stetturíma 13. er.
 opt er bófinn ófeilinn.
 opt er dulur undir höllum felði.
 opt er elstan amalynd.
 opt er fen í fegru eingt.
 opt er gáta lýgi næst, 17. Sjelágerit 4. ár, bls. 113.
 opt er göður glafastill.
 opt er í hirsólum óheil lybur.
 opt er innan fridur utan ljótur.
 opt er í vöndum fleidum vönt sverð.
 opt er lágur sefs hægur (lágur sefs er opt hægur, P).
 opt er lygg í farandfönu (föruönnu) ferð.
 opt er lötum illt í fæti, þá eitthvad þarf að fara.
 opt er málafjall miblungi sannorður (ödrufist P).
 opt er mjör stofn mikillar gæfu (ödrufist P).
 opt er morgunblátur aptans grátur.
 opt er munadur ótta blandinn.
 opt er ragn (illmæli, P.) í þræls reidi.
 opt er refur í raubum hárum (þ. e. opt eru raubhærdir menn reflyndir). Skinnb. A. R. í 4ra bl. br.
 opt er sá dómhardur, sem dómvald ei ber.
 opt er sjálfum vjel verfi, Stafröskver P. Gudjónssonar.
 opt er slinni slippiféingur. Slinninn er opt, og s. frv. og:
 opt er þrællinn bæði slisinn og slippiféingur, P.
 opt er sraubur vinur augum betri.
 opt er snotur (vitur maður, P.) feinn til svárs.
 opt er sultur í sjálfræði.
 opt er þad gott, sem ekki er samlikt (opt taun þad gott að vera, sem, o. s. frv. P).
 opt er orsraub kona aubmanns þryði.
 opt eru aubðúar aubnultitr, Þyndluljóð þin yngri.

- opt eru augu innra manns. *þægill*.
- opt eru gíslar þín gomlu. *lar*.
- opt eru vassar hendur undir vargabelgi, *Brynjólfur* búi-
up í athugagr. við Saxo.
- opt fer bænding undan hegning (straff, P).
- opt ferst illur með illum.
- opt fer ill byrjun góðan enda, *Fv. Sigurdar Petursson-*
ar bls. 174.
- opt fer sá knesleg, sem knárr er (opt fer sá sterktari knesleg
fyrir þeim þessari, P).
- opt fer sá um síðir gott undanþáld, sem leingi á eistit á
móti, *Skipreikafálmur* siera *Pongelts Andraa-*
sonar, 59da er.
- opt gefur óverbúðum happ.
- opt gengur áður fyrir mannlostum.
- opt gjerir kaupskapur vinnu stöð í vinnutíðina (opt gjerir vin-
anna kaupskapur, v. s. fr., P).
- opt gráta konur það á annari stundu, er þar regla á annari;
sbr. *Þátt Þorst. Stángarhöggs.*
- opt grær gott í grennb við illt.
- opt hafa herrar óbyggja (misjafna, P) þjóna.
- opt hafa hundar það, er hafna selsunautar.
- opt hafa losleg bæmi litla fylgd.
- opt hlötnast hundi, það hjúum er ætlað.
- opt hlær heimstur að hugsun sinni.
- opt ilmar eitruð röt (opt er eitruður ávortur ilmandi, P).
- opt kemst sá í krappan dans, sem ekki leitar fyrir sjer.
- opt kemur litil gjöf sjer vel, *Odysseifs dr. Sta bál bls. 25.*
- opt kemur ofstopa hnefking.
- opt kemur óvorum (aðrir: óvæntum) happ.
- opt kemur snikinn þá etib er.
- opt liggur bygð í drupti, þá lösturinn þreyfir þátt.
- opt ljúgaft lausninga heit.
- opt losar læknirinn heilsunni, þú er þó ekki í hans valdi.
- opt má að líði verða, þó litill sje.

opt má af máli þessja manninn, hver heigt hann er (opt má af máli kenna hver maðurinn er, P).

opt melir fá sjálfum sjer óvirðing, sem öðrum niðvar.

opt matir prettur pretti.

opt óttast ragur óþrírþyfu.

opt relast ríðsmanna reigingar i rirðar hntur.

opt ríður fá seint úr hlabi, er snemma bindur sporana, kvæði sjera Steffáns i Vallanesi bls. 35. Sá ríður seint úr hlabi, P.

opt ræður velbi meira, enn rjettindi.

opt sigrar langt strid stráslund.

opt flammaft affpreingi ættar sinnar.

opt sparir leibum þats hefur hjálfum hugab, Háfámál 40ta er.

opt spillir litil stund laungu erfði.

opt sprettur læstur af lofi.

opt fleypir það mörugum, þá stórir tveir deila (opt gylbir það margra velferb, þegar, v. s. frv. P).

opt sýtir fá æft er albreigistfir, Bráðumál, S. 17. f. fta bb. bls. 308.

opt tæla hugginn tviræð orb.

opt vada óforsjálir i háflann.

opt vantar þann viljann, sem esuin hefur nóg (opt kann að vanta, v. s. frv. P).

opt vegnar vöndum hegt.

opt verða eptirlætisbörn ættarflömm.

opt verður af litlu efni laung deila.

opt verður af lithum uppstokam miltill affpreingur.

opt verður mönnum ein stund at seinum, Sarmól, 41ta er.

opt verður offnemum ráðagjard að litidryfu.

opt verður óverðum tilst i tignarsæti.

opt verður sárhogg sigandi hefn.

opt verður (opt fer, Bóbórit) fá villur, er geta skal, Sóstbr. f. i Grönl. S. 17. 2 bb, bls. 372.

opt verður stritt vald endamjött.

opt verður þesall að mætti.

opt vitnað, sem et varað.
 optast er tungutrúr líbiðafár.
 optast eru lastyrði login.
 ósamhelbi er eymda möbir.
 óspart (ófart) er skylfi af annars skylfi.
 óstöðugt er úngra ráð.
 ósvinnnum koma eptirráðin (illa í þag, bota sumir víð). **Ept-**
 er á koma ósvinnnum, o. s. frv. **P.**
 óttimaverk ryður öðru sjer úr rúmi.
 óttinn agar illan.
 óttinn kvelur ágjarnan.
 óttinn tvöfalðar alla þöttu.
 óvirt er auðfeingi, en ófórt torgæti.
 óþakflæti er illa goldinn eyrir.
 óþolinmæði gjörir vont enn verra.

P.

Þrettur og þútt hjuggu í einum búti, **Stafrofskver** **P.**
 Guðjónsónar.

R.

Ráð er að taka hið minna, ef eigi fær hið meira, **Sms.** **Sta**
 bb. hl. 148.
 rángfeingni gjörir rírd í bú (það rángfeingna, o. s. frv. **P.**).
 ratar rógur þó rökvið sje.
 raun er raupi víðsari.
 reidinn maður reisir gegn sjer marga þætu. **D.**
 reynslan er fyrir heilum hleif.
 riflandabur og ráðgjarn verða sjalðan á eitt fáttir.
 ríkur fær þar rúm, sem fátakum er frávisað (þinn rífi, o. s.
 frv. **P.**).
 rögtúngur reka frið úr húsi (öðruvísi **P.**).

S.

Sá á að byrja, sem best kveður, **Marðólfsaga**.

sá á öflugurinn vísan, sem þessar undan þettumni.
sá á þef (lytt, P.), sem fyrst finnur.

sá batir ekki bröl annars, sem berlarabur er sjálfur, (sá kann
ekki að bætá þr., o. s. frö. Bobarti).

sá er dreingur, sem við geingur, (það er dreingur, sem við
geingur, P).

sá er ekki litur til þol að bera, sem ekki má bregða, s. *Grólfes*
Gautrefes, i *S. N.* s. 3ja bd. bls. 60, 1 l.

sá er ekki tunguspar, sem tyrnir um kálfröfuna.

sá er eingi gilltur, sem ekki gíörir sig það (það er eingi gill-
tur nema hann gíöri sig það, P).

sá fer ekki sekur af þinginu, sem sjálfur sig þæmin (sem sjálf-
ur á að þæma, P).

sá fer þezta blutskiptid, sem þeiburinn þer úr bitum.

sá fer opt naumt kaup, sem nög þefur þlaup (sá fer naumt
kaup, sem nophist til að þlaupa, P).

sá þefur allt sitt, sem eingum miðlar.

sá þefur annan undir, er á raður, s. *Gr. Gautrefes*, i *S.*
N. s. 3ja bd. bls. 64.

sá þefur ekki, sem ei þættir.

sá þefur sitt mál, sem þrástur er.

sá þlýtur elbinn flará, sem kalda vini vill þerma (aðrir
marga vini vill þerma).

sá kaupir flestan óþarfann, sem sest þefur fyrir að gefa (aðr-
ir misfa).

sá kemur nöggu snemma, sem þeingdur verður við ljós.

sá lifir óþultastur, sem lítills óflar.

sá nýtir flest, sem af fastu þefur að taka.

sá nýtur nokkurs sauða fínna, sem ullarinnar nýtur.

sá sem kastar flarni á aðra, kámar sjálfan sig.

sá skal þýðingu valda, sem heimfastur er á þingt, *Þón*

Olafsson de cogn. spirituali.

sá veit, er reynir, er örygnður tortryggir (sá veit gíörst, er
reynir, P.) s. *Magnússar Eyjajans* bls. 368.

sá veit gjörft, sem reynir, *Grettisf.* 42. l. bls. 118. sá veit

fleira, sem fleira prófar, *P.*

sá verður eingi barinn, sem húsbóndans lífan gjörir.

sá ætlar abra göða, sem sjálfur er göður; *fbr. fo. siera*

Steffans i Vallanesi bls. 22.

sameign gjörir tíðum sundurþykki

samt er strákur, þó stóri ous.

samt þýtur (sama þýtur, *P.*) i þeim stjá, sem gatid er á.

sannast hvað á sínum tíma.

sannleikurinn (sannindin eru) er sagna bestur.

sár eru synða gjölb.

sárt er að misfa þess, sem meðilega er aflað.

sein íðran er sjalðan göb.

seinna koma sumir dagar, en koma þó.

seint er að kenna föll viðbóm.

seint er að kenna til, þá komid er að hjartanu.

seint er að spara, þá býtur á botni.

setur er mañn að reyna, *Ljósvefningaf. bls. 40. Leingi stál*

manninn marka (reyna), *P.*

seint er um lánan veg sönn tíðindi að spyrja, *Gylfa ginn-*

ing, Rasts útg. bls. 45.

seint skollist staftarls streppan.

seint gleymist það, sem leingi og veð er lært.

seint koma látir menn til verla stana.

seint koma selir, og koma þó.

seint reidist látur rámt (setur mun látur rámt reidast, *P.*)

seint vagar kálfsfull býr.

sem húsbóndinn er, svo eru hjúin.

sier hvað sior aumra (sierhvab, *P.* meiningarkaup).

sierhvab hefur sína tíð, fo siera Stálgr. *Petursónar bls.*

233. „um tréinn mann aðhafi“.

sierhver þellist af sínum verkum.

sierlilfr hegr saman búa, *Seimaspefningastólf.*

sialðan brestur óþessia konu áfalb.

sialðan beyja búfonur (eða: búfonur) fyrir búbyrum.

sjalban er bíð til batnabar.

sjalban er göður sýndiþvottur, (sýndiþvottur er, o. s. frv. P).

sjalban er ísing efft á snjó.

sjalban er lángvinnur laugardags þerrir.

sjalban er vindur í Ólundarfinnum, eða Óhettum konum.

sjalban leynd augu, ef ann. kona manni (augun ei leynd, o.

s. frv. P.) aðrir: ekki leynd augun, ef ann. kona manni.

sjalban stíft að stráttur og hnatti (lífliga stífhnatti).

sjalban vantar veganda vopn (sjalban brestur v. v. P).

sjalban þrýtur þrasa (þ. e. krumma) hjaptamátt, D.

sjálfbóð er göðum gesti.

sjálfrátt hjú sveltir bóndans bú.

sjálsum sjer trúir hver bezt, *Usvit presta* 1. árg. bls. 34.

sjálfur veit bezt hvar að honum kveppir flórunn.

síntum er ekki um svanga menn.

sítt er hvað að hafa, fá og halda.

sítt er hvað ramleikur og ráðfærsla.

sítt er hvort gæfa og gjörfugleiki, *Grettis* s. 36. l. bls. 118.

sítt gebjast hverjum bezt.

sítt lag letur hverjum bezt.

stamminnug er óþollans þorfi.

stammfýni kannar stot, D, bls. 480.

stammur er bláu betuninn.

stýlt er hendi af höfði að vera.

stómm (stutt, P) er skipmanna reibi.

slægur etur slægs mat.

smáþag eru börnin.

snemma gýtur göður vetur kálfi.

sorþhaugar eru seppum karir.

sparast tala spakir menn.

sparneyst og heila spyrðast vel.

spónasmíða börn (spónasmíðir, P) eiga opt vesla spanti.

spurn fræðir spafan.

stíð eru gömtum stóbubeintu.

sum vinátta er svikum næst.

fundurþykki er gæfugrand.

fundurþykkir sína gæfu lesa, D.

fúrt (seprt) er lof í sjálfs munni.

fvángur er fá, 'er eptir íetur.

fvéingib kennir vargi að selja bráb.

fvinnur er fá, er sig kann, Grafnkells s. 3. kap.

fvö er frágangurinn, sem fingurnir, er unnu.

fvö er hver, sem hann vill, Fóstbr. s. í Grönl. S. M. 2.

bb. hl. 378.

fvö er hver, sem heitir, Fóstbr. s. á Finnabólardr.

fvö er hver virtur, sem hann er girtur.

fvö ferst hvab, sem feingib er.

fvö geingur hverjum, sem hann er göður til.

fvö hjálpast býr, sem bírnir.

fvö leingi lærir, sem lifir.

fvö lýtir heimstan minnst, að hún hafi sig sem minnst frammi.

fvö má einn ljuga, að nju þangi.

fvö má hvert ker fylla, að út af flót (hvert ker kann að

verða svo fullt, að, o. s. frv., P).

fvö minskar rausn, sem munir þverra.

fvö missest olbrudum, sem úngum.

fvö sjá augun bezt, að þendurnar halbi á.

fvö staltar hárið bezt, að höfðinu fylgi eitthvab meira.

fvö synd kemur með hlátri, en fer með grátum.

fvö syndu manninn, en ekki mættið.

fvö syndum vjer fíflarnir, segja hornfíllin.

fvö sæt er synda ást, Lyflings þ.

fvö sætt er allt, sem sjálfum líkar.

T.

Tíkur tvær um eitt bein, og þíkur tvær um eitt svein, verða.

sjalþau samlyndar í þeirri grein (hundar tveir, o. s.

frv., P).

til frægðar skal konung þafa meira enn til længlífs, Smf.

7, 73.

til hófs er best að búa, s. Asmundar Kappabana bls.

465, Kafsns útg.

til lítils er að bera vatn á flettiun.

torgatir eru tryggir vintir, Kórmafs s. í vísu.

traud verður hend af venju, Harms. 42. er.

trautt á turrinn trúan þjón.

tveir eru í þattu hverri, Kjalnesinga s. 10. kap. aðrir:

tvent er í þattu hverri

tvönn (tvö, Bodsrit) eru hófin, og ratar heimskur þvöngt.

tvönnar eru tíðir (tvönnir eru tímar), aðrir bæta við: þó

miðjafnir sjú.

U.

Ufi kennir illur hirðir.

ungbörn og gamalmenni geyma sjálfan leingi garð (þ. e.

kirkjugarð).

Uppgjöf er einhver besta hefnd.

útlengt tunga þefur í för með sjö útlenda síð.

útlengt óhöf bitur vest.

V.

Valt er fíra sjör.

vált er fjöl í vandræðum, D.

vált er vífelund að trú, D.

vandaminna er að vera í heimahúsum, enn hirðsolum.

vandi er hófs að geta í velgeinginni.

vandsjef er hvað við tekur, ef vissu fleppir.

vandsjen er hverjum annars sála, D.

vandsjenir eru margir, Grettis s. 70. kap. bls. 142.

vandt er að sjá hvar sels manns efni situr.

vandt er úr vöndu að ráða Grafnskells s. Freysgoda bls.

33; sjá Bodsrit.

vandt er velbodnu að neita; sjá P. bls. 345.

vandt er tveimur herrum að þjóna, og vera báðum trú.

Aðrir: það er ekki gott að þjóna tveimur herrum.

varat (þ. e. ei var) af voru fleitt, af þörm, Þorf. f. Barla-
efnis i Grönl. S. M.

veit hygginn hvað við sitt hæfi er, D.

veittu láni verður hver að hita, Eirgildistur.

vel er þess gætt, sem getinn geymir.

velbur ei (ekki velbur, P) sá varir (þó ver fari, bota sumir
við), Rítlíngarekstur.

venja má villubýr, en ei vonda konu (margur kemur villubýr,
en ei vonda konu, P).

venst aumur vosi.

verður hver það verða skal (rángt i P. bls. 349).

verður það er varir og ekki varir, Grettis f. 16. f. bls. 91.

verkin lýsa hverjum bezt, 4. Stellur. 47. er.

verri er flömm, enn fláði.

vertu sem flestir, þá vita þig flestir.

við þeilt er bezt að búa, Tólvæði.

víða fær vel kynntur náttflað.

vís er vers ynbi, Ljóðabók Jóns Þorlákssonar.

víljann er að virða, þó vanti máttinn.

vin skal til vinar dregja, Sturl. 10. þ. bls. 17.

vinar skal i þors neyta, Íslendinga f. 1. bd. bls. 271;
fbr. Smf. 8. bd. bls. 399. I þors skal vinar neyta, P.

vinur er tornæmastur (þ. e. illt er' að ná honum), Lýfl-
íngs þ.

vinna er góð við fátækt.

vinna er lasta vörn.

vinna gjörir varan svefna.

vinna i æstu veitir hvíld i elli.

vinur er sá i vanda reynist (aðrir: i raun reynist). Það er
vinur, sem vel i vanda reynist, Bóðarit.

vinur er sá (sá er vinur, P) til vamma segir.

vinur þegar þú vilt mér nokkuð, en þráll þegar þú þarft
min ekki.

vinnur mér vanda stann.

vísast er það i hendi þessur.

vísýrting og lofi eru ofdröfkin börn.

volar þún krepja ef kylur í nøgl.

von er líðenda lyf.

vond samvígla er vesta kvöl

vondt er vinalausi land.

vondt þjú vanar bóndans bú.

vondt hlýgt af völdugra deilu.

vondur er hálsmanabár strákurinn, en verri vífu stelpán.

vosi venst vesall maður, Arsrít presta, 1. árg. bls. 48 ==
venst aumur vosi.

vølt eru einatt vølbín þá, Gylliniljóð siera Þorgeirs And-
resarsonar 20. er.

Y.

Yfirbatur liggja til alls; aðrir: bót liggur til alls.

ýmsir verða undan að láta.

Þ.

Þá er hart í ári, þegar einn hrafninn höggur annars augu út.

Þá er illa keypt, ef annarhver þreppir fláða.

Þá er þegn þarsleg, er manmurinn vill mæla illt (söru-
visi, Þ).

Þá eru vetrar þörfur úti, þegar spóinn vellir graut, Sjel. X.

14. bd. bls. 155, „um maunfættun af hallari.“

Það á effi saman tvöfalður (slægur, Bodsrit), og einfalður.

Það bætir á flæmmuna að bita af henni þöfubíð.

Það einum er gjört til þegnningar, er öðrum gjört til varúðar.

Það er effi (sá er einginn, Þ) óláns maður, sem einginn þef-
ur ólán af.

Það er effi bókin, sem lærdan gjörir, heldur bókin.

Það er effi gott að sleppa sledanum framfsyrir eykina (það
er illt, o. s. frv., Þ).

Það er effi gott (illt er, Þ) að vera bæði ger og matvandur.

Það er effi gott að þjóna tveimur herrum.

það er ekki þeiglum hent, að eiga við hann þessa (síðari hlutanum fleppir P)

það er góðra síður, að leggja saubinn niður.

það er hverjum lángminnugasti, sem hann lærir af staba sínum.

það er hverjum tamasti, sem í æfunni er numid. *Grettis* f. 83. kap. blf. 150.

það er hvers baldur (þ. e. mæða), sem hann ber.

það er litid sem hundstúngan finnur ekki.

það er litid þarfa tal að gífra um geitar hárid.

það er litill mannskapur að leggjast á litilmaguann.

það er mikid mein að hafa lángan heim (þ. e. illt er óyndi; lángan = laungun), *fb. N. N. 4. bl. br. 167.*

það er ójafn leitir, þá stormur glimir við sátu (strá) D.

það er feint að segja amen, þegar allir bjáfnarnir eru þagnadir.

það er sjalban gott stálb, sem gamalt tveður.

það er veslum fróun að vita annan í kvölinni með sjer.

það er þjófsins verja að ljúga og sverja.

það finnst í laup, sem illa er táid.

það kemur albrei offnemma, sem eptir er þráð.

það man leingi, sem fyrst lærir.

það skal á þrjót (þjót, P) þorna, sem á þræl vœtnar. *Abrir:* það skal í þey þorna, sem á þjó vœtnar.

það skal leyfa, sem líðid er, þ. *Sem. Naláksf. 8. kap.*

það skal ungur læra, sem gamlan má næra (sem gamall vill hafa, P).

það skylbi ungur fremja, er gömlum ber að halba; *sbr. Samf. 42. er.*

það svikur (prettar, P) margan að kaupá öfheb.

það verður að segja svo hverja sögu, sem hún geingur.

það verður hver að bera, sem ekki kann að breytast, Fv. Sjera
St. í Vallanesi 139. bls. — það sem verður að
vera, viljugur skal hver bera, P)

það verður hver, sem hann er ætlaður til.

það verður morgu sinni, er minnst varir, Bráðmál í F.
XL. s. 1. bd. bls. 282; sbr. margan þendir það, er
minnst varir, Orkn. s. bls. 82, og P).

það verður vondt um sibir, sem vesnanda fer.

það vinnst ópt með blidu, sem ekki fæst með stridu.

það þlfrar allt, sem af úlfi er komið.

þaðan er jafnan vilfings von, sem vikingurinn býr, Fv. Sjera
St. í Vallanesi bls. 148.

þagmæfsta er þarfleg eign.

þangab fýsir elstugann, sem unnustan er.

þangab leitar ástin, sem auðurinn er fyrir.

þangab sákir klárinn mest (þangab er klárinn fúsaður, P),
sem hann er kvaldastur, Orvarodds s. í F. XL. s. 2.
bd. bls. 252.

þann er gott að fræða, sem sjálfur vill læra.

þann er hægt að verja, sem eingián vill berjja.

þann má ei þessja, sem guð vill þessja, Þ. Semings Asláks-
sonar, 7. kap. þann er ei hægt að þessja, sem krístur vill
þessja, P)

þar er ekki von á göðu, sem tvær tungur eru í einu þesði.

þar er gott að tona, sem öll hjú fagna.

þar er lítið til vits að taka, sem konur eru, Þ. Þorsteins
Stángerhöggs.

þar er margt að varaft, sem margt er um.

þar er mjer álfs von, er el eyrun sjel, Sagnismál 35. er. og

þáðan i Volstunga s. i S. II. s. 1. bb. blf. 164.

þar er sjalðan þurt, sem þursarnir sitja.

þar fær óhamingja inni, sem ósambeibni er þúsarabandi.

þar getir meir misfirsins, sem minna er fyrir.

þar klappar margur á, sem hann vill eitthvad út fá.

þar sem kotturinn er þvitur, þángab á Finnarian erindi.

þar sem kotturinn kemur inn þóðinu, þar kemt hann allur.

þegar ein báran ris er önnur vís = albrei er ein bára stol.

þegar slisib á til að vísja er hægt að fótbrotna á sljettum vegi.

þelgir þegar þjófanna er getib.

þeim lyndir vest, sem klafstir eru.

þeim verður sjalðan gott til granna, sem glösa mikib af sjálfs
sins fragðum, Grobbiansr.

þeim þyltir minkun að læra, sem minkun þyltir að spyrja.

þeir láta mest þfir sjer, sem minnstir eru mennirnir.

þess er (verður, Þ) getib, sem gjort er.

þessva skal þröslinn við með þrissi, Smf. 6. bb. blf. 39 =

þjetta skal þáfan við með þrissi.

þrissvar var allt reynt forðum, Grettis. s. 96. kap. blf. 160.

(sfr. Sturl. 9. þátt blf. 253).

þung verða gamalla manna föll, þ. Þorst. Þejarmagnis

(Þ undir: þung er eptirreidin) aðrir: stírb verða, o. s.
frb.

þungur er þeigjandi röður; sjá Þ) blf. 413.

þunnt er það blöb, sem ekki er þylfra, eun vatn.

þvi meira sem eptir barninu er látib, þvi kenjöttara verður það.

þvi skal barni þjóða, sem betar tekur við.

þvi skal ungur venjast, sem gamall skal fremja.
 þykkt er það blóð, sem ekki rennur til skylunnar.
 þegn er þeimflum þollust (þegt, P. adrir: þent), Ritlinga-
 rektur.

Æ.

Æ kemur vit með vetri.

æ sler til gylbis gjöf, Sáfamál 148. er. (= æ sler gjöf
 til gjalda, P).

æsir óþegnt bæmi.

ætíð dregur nokkub til þess, sem verða vill.

ætíð þesur íðjumadurinn nóg að vinna.

Ö.

Öfund fylgir orðstír göðum.

öl er alba röður, Sáfamál.

ölfaung forðast fátals gaung, Staðrofsþver P. Guðjóns-
 sonar.

öll eru verk til einhvers gjörð, 3. Grobbiansríma.

öll sel birta upp um síðir.

öll velgeingni eitthvæð þesur til meina, D.

öllum er hafinn bodinn.

öllum er sjöfång sameiginlegt (allir eiga sjöfaung saman, P).

öllum kemur elli á tne; sbr. Gylfaginning 47.

örbyrgb kennir illum flæki.

örlátur auðlaus er sem fappi vopnlaus.

örverpi er jafnan í ætt hverri.

Prentvillur

í hinum fyrra viðbæti íslenskra málsháttanna, 1843.

- Blf.** 21. línu 31, viðs fyrir vígð.
 — 22. — 12, bylli — byrði.
 — 31. — 1, nudir — andir.
 — 33. — 5, fvel — vøl.
 — 37. — 24, meyu — megu.
 — 41. — 17, leifur — laufur.
 — 52. — 28, heima-
 kvinnum . . . . . — heimaþvinnum.

Málshátturinn í **Njólu**: myrk er ófarin gata, er líflæga rjettari enn þab, sem stendur í hinum fyrra viðbæti málsháttanna blf. 39, og tekib er úr sögu Jóns biskups helga: Ófunnu er myrk gata; vandrötud verður blindum Ófunnu gata hefur P. Fyrir þab sem stendur á 12. blf. í sama viðbæti, og tekib er úr sögu Páls biskups: betri er sigandi ardur enn snúandi, veit jeg ekki nema rjettara væri: betri er sigandi ardur enn soifandi, nema ef snúandi getur verið blutarheiti og merkt stötur ábati.

3 2044 011 492 170

THE BORROWER WILL BE CHARGED
AN OVERDUE FEE IF THIS BOOK IS NOT
RETURNED TO THE LIBRARY ON OR
BEFORE THE LAST DATE STAMPED
BELOW. NON-RECEIPT OF OVERDUE
NOTICES DOES NOT EXEMPT THE
BORROWER FROM OVERDUE FEES.

WIDENER
BOOK DUE
MAY 30 1985
1592142
OCT 17 1985

CANCELLED
WIDENER
BOOK DUE
OCT 4 1985
OCT 9 1985
11 28793

WIDENER
BOOK DUE
AUG 27 1985
1666613
CANCELLED
AUG 19 1985

WIDENER
BOOK DUE
SEP 10 1990
OCT 21 1990
CANCELLED

